

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus

Lepola, Satu

2013 Kerava

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Kerava

Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus

Satu Lepola
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Lokakuu, 2013

Satu Lepola

Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus

Vuosi 2013 Sivumäärä 32

Tämä opinnäytetyö on selonteko yhteisöjen käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaudesta elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6b §:n näkökulmasta. Aiheen kokonaisvaltaisen tutkimisen tavoitteena on oman ammatillisen osaamisen kasvattaminen ja kehittäminen.

Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu vero-oikeudellisesta kirjallisuudesta, sähköisistä lähteistä sekä voimassa olevasta lainsäädännöstä. Tekstissä viitatu lakipykälät on joiltain osin otettu opinnäytetyöhön mukaan avaamaan tarkemmin tekstin sisältöä ja helpottamaan asian ymmärtämistä. Lakipykälien tulkinnassa viitataan usein toisiin voimassa oleviin säädöksiin, joten tästä syystä niitäkin on otettu tekstiin mukaan.

Koska lainsäädännön tulkinnanvaraisuus antaa mahdollisuudet laajalle verosuunnittelulle, on osaksi asian havainnollistamista otettu Keskusverolautakunnan antamat ennakkoratkaisut aiheeseen liittyen sekä Korkeimman Hallinto-oikeuden antamat ennakkopäätökset liittyen sen käsittelemiin oikeustapauksiin. Näiden tarkoituksena on selventää laissa annettua ohjeistusta erityisien tilanteiden osalta. Esimerkit ovat upotettuna tekstiin niille soveltuviin kohtiin täydentämään tekstiä ja sen sisältöä.

Pääsääntöisesti yhteisöjen luovuttamat osakkeet ovat veronalaista tuloa, jolloin niiden hankintamenot ovat vähennyskelpoista menoa verotuksessa. Elinkeinotulon verottamisesta annettu laki rajoittaa tiettyjen osakkeiden hankintamenojen vähennyskelpoisuutta asettaen niiden luovutuksesta syntyneet voitot verovapaiksi. Laissa on erikseen määritelty ne osakeluovutukset, jotka voidaan luovuttaa verovapaasti tiettyjen edellytyksien täytyessä. Näitä edellytyksiä ja niiden toteutumista on tarkasteltu tässä opinnäytetyössä. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda kattava kuva käyttöomaisuusosakkeiden verovapaista luovutuksista ja saattaa yhteen kaikki tieto kyseiseen aiheeseen liittyen sen kokonaisvaltaista ymmärtämistä varten.

Satu Lepola

Tax-Free Releases of Fixed Assets Shares

Year	2013	Pages	32
------	------	-------	----

This Bachelor's thesis is a recitation about corporations' tax free sales concerning fixed assets share sales on Business Income Tax Act perspective. The primary goal of this thesis is to enhance and improve professional knowledge in this subject.

The theoretical part in this thesis consists of tax-judicial literature, electrical sources and valid legislation. The law paragraphs have been introduced in the text to open the content and to help understanding the text. In law paragraphs it is common that there are references to other paragraphs, so relevant paragraphs are also introduced in the text.

Due to the ambiguous nature of the law there are various opportunities in the tax planning. Preliminary rulings that Central Tax Board and Supreme Administrative Court give, have been referred to as examples to ease the understanding of the text and valid legislation. The purpose for preliminary rulings is to clarify directions given by the law for special situations. These examples are placed into the text into appropriate places to complete the text and its content.

Capital gains from share sales are mainly tax chargeable income for corporations. In these situations their acquisition costs are deductible expenses in taxation. Business Income Tax Act limits certain acquisition costs deductibility by setting incomes from these share sales tax free. In Business Income Tax Act is a determination to those tax free share sales when certain requirements are filled. Those requirements and their fulfillments are examined in this thesis. The purpose of this thesis is to create a comprehensive image about tax free fixed assets share sales and to combine all the information needed to complete understanding in this area.

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Perustelut aiheen valinnalle	6
1.2	Tavoitteet ja rajaukset	7
1.3	Opinnäytetyön sisältö ja toteutus	7
2	Käsitteet	8
2.1	Käyttöomaisuus	8
2.2	Käyttöomaisuusosake	9
2.3	Keskusverolautakunta ja ennakkoratkaisu	9
2.4	Korkein hallinto-oikeus ja ennakkopäätös	10
3	Vuoden 2004 verouudistus	11
3.1	Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen	11
3.2	Osinkojen verotus uudistuksen jälkeen	12
3.3	Yhteisöjen saamat osingot	12
3.4	Yhteisöjen osakeluovutukset	13
4	Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus	13
4.1	Pääomasijoitustoiminta	16
4.2	Omistusosuus	17
4.3	Omistusaika	18
4.4	Luovutuksen kohteena olevat osakkeet	19
4.5	Verovapaan luovutusvoiton oikaisu	20
5	Käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappiot	22
5.1	Vähennyskelpoisten luovutustappioiden rajoitukset	22
5.2	Alle vuoden ajan omistettujen käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappiot ..	23
6	Verovapauden hyödyt, verosuunnittelu ja veronkierto	23
6.1	Pääomanpalautus	24
6.2	Verosuunnittelu	25
6.3	Osakeluovutusten verosuunnittelu	25
6.4	Yritysjärjestelyt ja verosuunnittelu	26
6.5	Tytäryhtiön osakekannan myyminen	27
6.6	Veronkierto	28
7	Yhteenveto ja itsearviointi	29
7.1	Jatkotutkimusaiheita	29
7.2	Itsearviointi	30
	Lähteet	31

1 Johdanto

Elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia sovelletaan, kun myydään elinkeinotoimintaan kuuluvaa omaisuutta. Mikäli myydään kaikkea muuta kuin elinkeinotoimintaan kuuluvaa omaisuutta, noudatetaan tuloverolain luovutusvoittosäännöksiä. Luovutusvoittoverotuksen kannalta mielenkiinto kohdistuu käyttöomaisuuskiinteistöihin ja käyttöomaisuusarvopapereihin, joiden rajanveto tuloverolaisissa määriteltyyn niin sanottuun ylimääräiseen omaisuuteen saattaa tuottaa vaikeuksia. (Andersson & Linnakangas 2006, 246.)

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitto voi olla verovapaata ainoastaan silloin, kun myyjää pidetään elinkeinonharjoittajana. Elinkeinotoiminnalla tarkoitettulla liiketoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jonka tunnusmerkkejä ovat voiton tavoittelu, itsenäisyys, suunnitelmallisuus, jatkuvuus, taloudellisen riskin olemassaolo sekä suuntautuminen ulospäin rajoittamattomaan tai ainakin laajahkoon rajattuun henkilökoukoon. (Niskakangas 2009, 78.)

1.1 Perustelut aiheen valinnalle

Tämä opinnäytetyö käsittelee käyttöomaisuusosakkeiden verovapaata luovutusta niissä tilanteissa joihin sovelletaan elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia. Työ on tehty kasvatamaan omaa ammatillista osaamistani sekä tietoisuuttani Suomen verojärjestelmästä. Työn avulla olen pyrkinyt luomaan kokonaisvaltaista näkemystä käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksien veronalaisuudesta ja luovutustappioiden vähennyskeltvottomuudesta.

Aiheen valintaan on vaikuttanut kiinnostukseni verotusta kohtaan sekä mahdolliset tulevaisuuden työtehtävät yhteisöjen luovutusvoittoverotuksen parissa. Tämä kattava selonteko tästä aiheesta tuo yhteen kaiken tarvittavan tiedon käyttöomaisuusosakkeiden verovapaisiin luovutuksiin liittyen. Työn tarkoituksena on ollut saattaa yhteen ne tiedot, joita tarvitaan aiheen täysivaltaiseen ymmärtämiseen.

Pääasiallisina lähteinä ovat olleet kirjalliset teokset ja voimassa oleva lainsäädäntö. Opinnäytetyö sisältää myös sähköisiä lähteitä. Työ on selonteko käyttöomaisuusosakkeiden verovapaista luovutuksista ja sen tarkoituksena ei ole tuottaa mitään uutta tietoa. Työssä ei ole tehty tutkimuksia aiheeseen liittyen, vaan se on tehty kokoamalla eri lähteistä löytyvää kirjallisuutta.

1.2 Tavoitteet ja rajaukset

Tämän aihealueen perusteellisen tutkimisen tavoitteena on luoda kattava kuva käyttöomaisuusosakkeiden verovapaiden luovutuksien edellytyksistä ja tutkia näiden edellytyksien täyttymistä. Työ on rajattu koskemaan ainoastaan käyttöomaisuusosakkeiden verovapaita luovutuksia, luovutustappioiden vähennyskelvottomuutta ja vähennyskelpoisuutta.

Työssä ei oteta kantaa yhteisöjen muiden tulojen verotukseen niiltä osin, kuin sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi. Puhuttaessa luovutusvoittojen verovapaudesta ja sen tuomista hyödyistä yhteisöille puhutaan usein näistä luovutuksista syntyneiden voittojen realisoinnista osakkeen omistajille. Yhteisöjen voitot realisoidaan usein osinkoina joten tämän vuoksi työssä on käsitelty yleisesti myös osinkotuloihin kohdistuvaa verotusta.

1.3 Opinnäytetyön sisältö ja toteutus

Työssä käydään läpi aluksi muutamia isompia käsitteitä jotka esiintyvät työssä useasti. Muutamia käsitteitä on selvennetty tekstissä niiden esiintymisen jälkeen. Keskusverolautakunta, ennakkoratkaisu, Korkein hallinto-oikeus ja ennakkopäätös on selvennetty käsitteissä, jotta lukija ymmärtää, mitä nämä annetut ennakkoratkaisut ja ennakkopäätökset ovat. Työn aiheen ymmärtämisen kannalta on tärkeää, että näitä käytetään tekstissä havainnollistamisen apuvälineinä.

Käsitteiden jälkeen käydään läpi vuoden 2004 verouudistus ja mitä muutoksia se toi yhteisöjen osakeluovutuksiin sekä osinkotulojen verotukseen. Luvusta neljä eteenpäin käsitellään käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksien verovapauden edellytyksiä, luovutuksien veronalaisuutta joissain tilanteissa sekä luovutustappioiden vähennyskelvottomuutta ja vähennyskelpoisuutta. Viimeisenä osiona on pohdittu verovapauden hyötyjä sekä verosuunnittelun näkökulmaa.

2 Käsitteet

Tämä on kappale jossa on selvennetty ja esitelty tämän opinnäytetyön kannalta keskeisiä käsitteitä. Näihin käsitteisiin kuuluvat käyttöomaisuus ja käyttöomaisuusosake. Havainnollistamisessa käytetyt Keskusverolautakunnan antamat ennakkoratkaisut sekä Korkeimman hallinto-oikeuden antamat ennakkopäätökset on esitelty tässä yhteydessä. Nämä ennakkoratkaisut ja ennakkopäätökset toimivat yhteisöille verosuunnittelun apuvälineinä tulokannanvaraisissa tilanteissa ja ovat näin yhteisöille apuna verosuunnittelussa.

2.1 Käyttöomaisuus

Käyttöomaisuus on jaettu kolmeen ryhmään elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 12 §:ssä. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat maa-alueet, rakennukset, koneet, arvopaperit, kalusto ja muut esineet. Toisen ryhmän muodostavat patentit ja muut aineettomat oikeudet jotka ovat erikseen luovutettavissa. Myöhempänä mainittuja ovat muun muassa tekijänoikeudet. Kolmannen ryhmän muodostavat kaivokset, kivilouhokset, soran- ja hiekanottoapaikat, turvesuojat ja muut sellaiset. (Andersson, Ikkala & Penttilä 2009, 288-289.)

Vaihto-omaisuuden ja käyttöomaisuuden ero on siinä, että vaihto-omaisuus on tarkoitettu kuluvaiksi. Nämä hyödykkeet niin sanotusti häviävät tai olennaisesti vähenevät kulutuksessa. Käyttöomaisuus ei muutu käytössä ja sitä voidaan käyttää elinkeinotoiminnassa useita kertoja. Kun hyödyke palvelee käyttöarvolla elinkeinotoimintaa, puhutaan pysyvästä käytöstä. (Andersson ym. 2009, 284.) Pysyvä käyttö on määritelty elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 53 §:ssä.

”Laki elinkeinotulon verottamisesta 53 §. Jos kiinteistöä käytetään yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinotoimintaa välittömästi tai välillisesti edistäviin tarkoituksiin, kuten tehdas-, työpaja, liike- tai hallintotarkoituksiin taikka henkilökunnan asumis- tai sosiaalitarkoituksiin. Kiinteistö kuuluu elinkeinotoiminnan tulolähteeseen.

Mitä ensimmäisessä 1 momentissa säädetään, koskee myös muuta hyödykettä kuin kiinteistöä, jota käytetään yksinomaan tai pääasiallisesti elinkeinotoiminnassa.” (Korolainen 2012, 114.)

Käyttöomaisuuden hankintamenot ovat pääpiirteittäin vähennyskelpoisia ja ne vähennetään vuotuisina poistoina tuloslaskelmalla. Tämä siksi, koska käyttöomaisuus on yleensä pitkävaikutteista. Elinkeinotulon verottamisesta annettu laki sisältää erilaisia poistojärjestelmiä jotka määrittelevät käyttöomaisuuden poiston suuruuden. Kaikesta käyttöomaisuudesta ei kuitenkaan tehdä poistoja. Näitä ovat esimerkiksi maa-alueet sekä osakkeet ja arvopaperit. Pää-

sääntöisesti osakkeiden hankintameno poistetaan sinä vuonna, kun osake luovutetaan. Poikkeuksena tästä ovat käyttöomaisuusosakkeet. (Niskakangas 2009, 83-84.)

2.2 Käyttöomaisuusosake

Sisar- ja tytäryhtiösakkeet kuuluvat yleensä käyttöomaisuuteen arvopapereina, vaikka yhtiöt toimisivat eri toimialoilla. Konsernin ulkopuolelle suuntautuvat osakkeet voivat olla käyttöomaisuutta, mikäli osakkeita ei ole hankittu puhtaasti sijoitusmielessä ja yhtiöiden välillä on riittävä toiminnallinen yhteys. Käyttöomaisuutta ovat myös ulkomaisten myyntiyhtiöiden ja tuotannollisten yhtiöiden osakkeet. (Helminen ym. 2004, 243.)

Tyypillisiä käyttöomaisuusosakkeita ovat siis esimerkiksi omistusyhteyseritysten osakkeet sekä tytäryhtiösakkeet (Verohallinto 2005). Omistusyhteyserityksellä tarkoitetaan kirjanpitolaissa tilannetta, jossa konsernilla on yli kahdenkymmenen prosentin omistusosuus yrityksestä, jossa sillä ei ole kuitenkaan määräysvaltaa. Yhteyden tarkoitus on edistää konserniin kuuluvien yritysten toimintaa, tällöin ei ole kyseessä emo- tytäryrityksen välistä konsernisuhdetta. (Nettilaki 2013.)

Kun osakkeiden omistamisen tarkoituksena on lisätä tai muuten edistää yrityksen suoritteiden menekkiä, turvata tai helpottaa yrityksen tarvitsemien tuotantotekijöiden hankkimista, kuuluvat osakkeet yrityksen käyttöomaisuuteen. Niin sanottuja strategisia osakeomistuksia voidaan pitää käyttöomaisuutena. Tyypillistä käyttöomaisuusosakkeille on, että ne on hankittu pitkäaikaiseen omistukseen ja osakkeiden omistamisella tavoitellaan muita tarkoituseriä kuin osinkotuottoja tai arvonnousuja lyhyellä aikavälillä. (Verohallinto 2005.)

Kirjanpidossa ei ole olemassa erikseen omaisuusryhmää käyttöomaisuusosakkeille. Nämä sisältyvät taseen pysyviin vastaaviin. Kaikki tässä ryhmässä olevat osakkeet eivät kuitenkaan ole elinkeinotulon verottamisesta annetun lain tarkoittamaa käyttöomaisuutta. Verotuskäytännössä on määriteltävä käyttöomaisuuskäsitteen sisältö omaisuuden tosiasiallisen luonteen, ei nimikkeen perusteella. Vaikka myyjäyhtiö olisi nimittänyt jotkut osakkeet käyttöomaisuusosakkeiksi, se ei sinällään ratkaise niiden veroluonnetta. (Kukkonen & Walden 2010, 395.)

2.3 Keskusverolautakunta ja ennakkoratkaisu

Keskusverolautakunta voi hakemuksesta antaa verotusta koskevan ennakkoratkaisun arvonlisäverosta, tuloverosta, korkotulon lähdeverosta, rajoitetusti verovelvollisen lähdeverosta ja vakuutusmaksuverosta. Sen toimivalta ei siis koske kaikkia verolajeja. Ennakkoperintää, varainsiirtoverotusta, perintö- ja lahjaverotusta sekä kiinteistöveroä koskevissa asioissa, toimivalta on kokonaan verohallinnolla. Ennakkoratkaisu voidaan antaa ennakkopäätösperusteella.

Ennakkopäätösperusteella annetut ennakkoratkaisut edistävät verotuksen yhtenäisyyttä ja ennakoitavuutta. Vaikka ennakkopäätösperuste puuttuu, voidaan painavalla syyllä ennakkoratkaisu silti antaa. Painava syy voi olla asian erityinen taloudellinen merkitys hakijalle, tai jos sama asia toistuu vuosittain hakijan verotuksessa. Se voidaan myös antaa hakijan intressin perusteella, mutta tällöin kyseisellä päätöksellä ei ole lähtökohtaisesti ennakkopäätösarvoa. (Myrsky & Rabinä 2011, 43-44.)

On tärkeää, että verovelvollinen voi ennen suunnittelemaansa toimeen ryhtymistä varmistua sen verokohtelusta, koska verotus kohdistuu taloudelliseen toimintaan. Tulkintaepävarmuus ja veroriskit liittyvät usein verosuunnitteluun. Ongelmana ennustettavuudelle ovat lainsäädännössä usein tapahtuvat muutokset. Esimerkiksi oikeustoimien vaikutukset voivat ulottua usealle vuodelle ja tuon ajan kuluessa lainsäädäntö voi muuttua. Lainsäädäntökään ei välttämättä pysy taloudellisen kehityksen perässä. Oikeuskäytännöllä on suuri merkitys säännösten soveltamisalojen rajoja määriteltäessä, koska verolainsäädäntö perustuu useimmiten yleissäännöksiin. (Myrsky & Rabinä 2011, 34-35.)

Oikeusturva edellyttää, että verovelvollisella tulee olla mahdollisuus saada sitova etukäteinen kanta toimen, esimerkiksi yritysjärjestelyn, veroseuraamuksista. Ennakkoratkaisumenettely mahdollistaa, että oikeustoimen verokohtelusta saadaan tieto ennen kuin kysymykseen jouduttaisiin ottamaan kantaa verotusta toimitettaessa. Tavanomaiseen verosuunnitteluun kuuluu ennakkollisen kannanoton hankkiminen. Näitä sitovia kannanottoja ovat ennakkoratkaisut ja ennakkotiedot, joita Keskusverolautakunta antaa. (Myrsky & Rabinä 2011, 34.)

2.4 Korkein hallinto-oikeus ja ennakkopäätös

Muutosta ennakkoratkaisuun haetaan valittamalla Korkeimpaan hallinto-oikeuteen (Myrsky & Rabinä 2011, 44-45). Kun Korkein hallinto-oikeus tulkitsee verosäädöksiä ylimpänä oikeusasteena, se muotoilee käytännössä uusia sääntöjä joita kutsutaan ennakkopäätöksiksi. Sen ratkaistua esiintyneen tulkintaongelman voidaan olettaa, että samankaltaisessa toisessa tapauksessa se käyttäytyisi samalla tavalla. Verohallinto sekä alemmat hallintotuomioistuimet pyrkivät tästä syystä noudattamaan sen antamia ennakkopäätöksiä. Keskusverolautakunnan antamat ennakkoratkaisut eivät ole yhtäläisiä oikeutta luovia kuin Korkeimman hallinto-oikeuden antamat ratkaisut. Tämä siksi, koska Keskusverolautakunnan antamista ennakkoratkaisuksista voidaan valittaa Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. (Niskakangas 2009, 21.)

Ennakkopäätöksiä annetaan siis yleensä niissä asioissa, joissa lait ja asetukset eivät tuota selvää vastausta kyseessä olevaan oikeuskysymykseen, tai ne ovat sisällöltään muuten tulkinnanvaraisia. Ennakkopäätöksiä julkaistaan ne, jotka ovat lain soveltamisen kannalta tärkeitä

muissakin samanlaisissa tapauksissa tai muutoin oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi. (Korkein Oikeus 2013.)

3 Vuoden 2004 verouudistus

Vuonna 2004 oli meneillään mittavin verouudistus sitten vuoden 1993, jolloin siirryttiin nykyiseen eriytettyyn tuloverojärjestelmään. Verouudistusten taustalla oli ennen kaikkea kansainvälinen kehitys. Vuosituhannen vaihteessa verokilpailu alkoi kiihtyä Euroopassa ja se voimistui uusien maiden liittyessä Euroopan unionin jäsenmaiksi. Monissa jäsenmaissa toteutettiin tuolloin suurehkoja verouudistuksia. Uudistuksille tunnusomaista olivat yhteisöverokantojen alentaminen, ansiotulojen ylimpien verokantojen alentaminen, yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen sekä yhteisöjen omistamien osakkeiden myyntivoittojen vapauttaminen verosta. Suomi halusi tuolloin reagoida kansainväliseen kehitykseen niin, että verojärjestelmän kansainvälinen kilpailukyky säilyisi. (Niskakangas 2004, 11.) Mikäli muiden maiden luovutusvoitoverosäädökset olisivat selvästi edullisempia kuin Suomessa, saattaisi seurata suomalaisten yritysten siirtymistä ulkomaille. Uhkakuvana nähtiin konsernien mahdollisuus vähentää luovutustappionsa Suomessa, kun luovutusvoitot tuloutettaisiin toisissa maissa niiden ollessa siellä verovapaita. (Andersson ym. 2009, 174.)

Suomella on aina ollut aktiivisen sopeutujan rooli kansainvälisen veropolitiikan kentällä. Vuonna 2001 valtiovarainministeri Sauli Niinistö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli kartoittaa keskipitkällä aikavälillä kansainvälinen kilpailukyky. Tuloverojärjestelmän hyvän kilpailukyvyn turvaamiseksi työryhmältä edellytettiin kehittämisvaihtoehtoja sekä suosituksia. Työryhmä harkitsi yhteisöjen osakeluovutusten verovapautta, mutta päätyivät esittämään, että veropohja säilytettäisiin tiiviinä. Hallitus päätyi kuitenkin toiseen ratkaisuun ja päätti, että ulkomaisten mallien mukaisesti luovutusvoitot vapautettaisiin verotuksesta. Se halusi turvata suurten kansainvälisten suomalaisten yritysten kilpailukyvyn. (Niskakangas 2004, 12, 24.)

3.1 Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen

Suomessa sovellettiin osinkojen verotukseen yhtiöveron hyvityksestä annettua lakia yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä vuoden 2004 loppuun. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmään liittyi osingonsaajan oikeus yhtiöveron hyvitykseen, kun osingon jakajana oli kotimainen yhtiö. Ulkomailta saatuun osinkoon ei kohdistunut vastaavaa hyvitystä. (Laki 2005.) Jäsenmaiden verojärjestelmien erilaisuus teki rajat ylittävästä hyvitysjärjestelmästä monimutkaisen (Niskakangas 2004, 92).

Hyvitysjärjestelmän tarkoituksena oli poistaa jaetun voiton kahdenkertainen verotus myöntämällä osingonsaajalle hyvitystä yhtiön maksamasta verosta. Kahdenkertainen verotus poistui,

kun osinkoon kohdistuva yhtiön maksama vero vähennettiin osingonsaajan osinkotuloon kohdistuvasta verosta. Osingonsaajan verotettavana tulona oli osinko, johon oli lisätty hyvitetävän yhtiön vero ja tätä yhteissummaa verotettiin osingonsaajan veroasteen mukaisesti. Tämän jälkeen yhtiön jo maksama vero vähennettiin verosta, jonka osingonsaaja olisi maksanut. (Laki 2005.)

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä olisi ollut syrjimätön, mikäli yhtiöveron hyvitys olisi myönnetty myös ulkomailta saatuihin osinkoihin. Tämä olisi tarkoittanut että mikäli osingonsaaja saisi osinkoa jostakin toisesta jäsenvaltiosta, olisi hänen kuulunut saada veronpalautuksena rahaa jos verokanta osinkotulosta oli alle yhteisöverokannan. Palautus olisi tullut suorittaa, vaikka yhtiövero ei olisi kertynyt Suomeen. (Niskakangas 2004, 92.)

3.2 Osinkojen verotus uudistuksen jälkeen

Osakekanta on yleensä yhden tai muutaman henkilön omistuksessa. Osakeyhtiössä tulovero ja osingosta menevä vero nähdään kokonaisuutena. Tämä kuvaa yhtiön tuloon kohdistuvaa verorasitusta. Listattujen yhtiöiden sijoittajien osakesijoitus taas rinnastuu muihin sijoituksiin, eikä yhtiön maksamaa veroa mielletä osakkaan veroksi. Nämä osakkeenomistajat eivät välttämättä edes tiedä jakajayhtiön verotuksen tasosta. (Niskakangas 2004, 94.)

Yhtiöön jätetty nettovarallisuus kerryttää pääomatulo-osinkoa yhtiön osakkaille. Saatu osinko jaetaan verotettavaksi pääomatulona ja ansiotulona yhtiön osakkeen matemaattisen arvon perusteella, mikä lasketaan nettovarallisuuden perusteella. Nettovarallisuus jaetaan ulkona olevien osakkeiden lukumäärällä, jolloin saadaan yhden osakkeen matemaattinen arvo. Listattamattomassa yhtiössä osakkeiden matemaattisesta arvosta yhdeksän prosenttia on verovapaata pääomatulo-osuutta yhdeksäänkymmeneentuhanteen euroon asti. Yhdeksän prosentin ylittävältä osalta osinko verotetaan ansiotulona, josta seitsemänkymmentä prosenttia on veronalaista ja kolmekymmentä prosenttia verovapaata tuloa. Listatun yhtiön luonnolliselle henkilölle ja kuolinpesälle maksama osinko on nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloa. Veronalaista pääomatuloa on seitsemänkymmentä prosenttia ja verovapaata pääomatuloa kolmekymmentä prosenttia. (Andersson & Linnakangas 2006, 144-146.)

3.3 Yhteisöjen saamat osingot

Yhteisön eli osakeyhtiön, osuuskunnan, säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön saamat osingot ovat lähtökohtaisesti verovapaita. Ilman nykyistä verovapautta osinkoihin kohdistuisi moninkertainen verotus, kun jo kerran verotetusta tulosta jaettuun osinkoon kohdistuisi uudelleen verotus. Pääsäännössä on kuitenkin poikkeuksia ja osingot voivat olla veronalaisia. Esimerkiksi, mikäli julkisesti noteerattu yhtiö jakaa osinkoa ei-noteeratulle yhtiölle, on osin-

gosta seitsemänkymmentäviisi prosenttia veronalaista, ellei saajayhtiö omista jakajayhtiön osakepääomasta vähintään kymmentä prosenttia. (Kukkonen & Walden 2010, 172.)

Ketjuverotuksen estämiseksi on siis yhteisöjen saamat osingot pääsääntöisesti vapautettu verotuksesta. Näin ollen emoyhtiö voi saada tytäryhtiön voitot itselleen verovapaasti osinkoina. Täten myöskään tytäryhtiön osakkeita myytäessä ei pitäisi mennä veroa, koska kysymys on tällöinkin tytäryhtiön tuottamien voittojen realisoimisesta. (Niskakangas 2004, 25.)

3.4 Yhteisöjen osakeluovutukset

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapauden taustalla oli selkeästi kansainvälinen verokilpailu. Ongelmaksi olivat muodostuneet Euroopan unionin valtiot, jotka houkuttelivat avoimesti kansainvälisten yritysten omistuksia maahansa käyttämällä houkuttimina ulkomaisille yrityksille tarjottuja erityisen alhaisia verokantoja sekä luovutusvoittojen verovapautta. Hollanti oli menestyksekkäin verokilpailija. Siellä holdingyhtiöiden verokanta oli pitkään seitsemän prosenttia ja luovutusvoitot sekä eräät muut juoksevat tulot olivat kokonaan verovapaita. (Niskakangas 2004, 24.) Holdingyhtiöllä tarkoitetaan yhtiöitä, jotka omistavat useiden yritysten osakeosuuksia ja huolehtivat niiden hallinnosta. (Suomisanakirja 2013). Verokannan alhaisuuden sekä eräiden juoksevien tulojen verovapauden vuoksi, monet yritykset järjestivät tytäryhtiöidensä omistuksen hollantilaisen holdingyhtiön kautta (Niskakangas 2004, 24).

Uudistuksen myötä käyttöomaisuus sai uudenlaisen merkityksen. Ennen ei ollut merkitystä sillä, mihin omaisuuslajiin jokin osakepotti kuului, koska voitot olivat aina veronalaisia ja tappiot vähennyskelpottomia. Käyttöomaisuuskäsite sai siis uuden ratkaisevan merkityksen joka on selvitetty elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 12 §:ssä. (Niskakangas 2004, 27.)

Verovapaus säädettiin ajatellen kansainvälisten yritysten intressejä. Se ei koske avoimia yhtiöitä, kommandiittiyhtiöitä eikä yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Edellä mainittujen kohdalla oikeustila säilyi entisellään, joten luovutusvoitot ovat veronalaisia ja toisaalta luovutustappiot vähennyskelpoisia. Tämä johtaa verosuunniteluun, koska tappiot voidaan joissain tapauksissa realisoida elinkeinoyhtymässä eikä osakeyhtiössä. (Niskakangas 2004, 26.) Elinkeino-yhtymällä tarkoitetaan laivanisännöintiyhtiöitä, avoimia yhtiöitä, kommandiittiyhtiöitä ja muita sellaisia kahden tai useamman henkilön perustamia yhteenliittymiä, jotka toimivat osakkaiden yhteiseen lukuun ja harjoittavat elinkeinotoimintaa (Verohallinto 2013b).

4 Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaa luovutus

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6b §:ssä säädettyt verovapauden edellytykset voidaan jakaa objektia koskeviin edellytyksiin sekä subjektia koskeviin edellytyksiin. Objektia

koskevat edellytykset liittyvät osakkeisiin, jotka ovat luovutuksen kohteena. Subjektia koskevat edellytykset liittyvät siihen, kuka voi olla verovapaan luovutuksen saaja. Verovapaan luovutuksen saaja voi olla elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6.1 §:n mukaan osakeyhtiö, säästöpankki, osuuskunta tai keskinäinen vakuutusyhtiö. Vain nämä yhteisöt voivat saada käyttöomaisuuden verovapaita luovutusvoittoja omistettuaan kyseessä olevat käyttöomaisuusosakkeet vähintään vuoden ajan. (Andersson ym. 2009, 176-177.)

”Laki elinkeinotulon verottamisesta 6.1 §. Veronalaista tuloa eivät ole:

1) muun kuin pääomasijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan sekä säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön saamat käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinnat siten kuin 6 b §:ssä säädetään.” (Korolainen 2012, 89.)

Uusi yhteisö tulee säännösten piiriin, mikäli yhtiön muodonmuutos yllämainituksi yhteisöksi on tapahtunut noudattaen jatkuvuusperiaatetta. Tällöin osakkeiden omistusaika lasketaan omaisuuden saannosta ennen toimintamuodon muutosta. Tilannetta saatetaan kuitenkin arvioida veron kiertämistä koskevan verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n valossa. (Andersson ym. 2009, 176-177.)

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusten verovapaus on säädetty elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6b §:

”Laki elinkeinotulon verottamisesta 6b §. (30.7.2004/717) Edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yhteisön saama käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinta ei ole veronalaista tuloa eikä osakkeiden hankintameno vähennyskelpoinen meno, jos osakkeet ovat verovapaasti luovutettavia. Osakkeet ovat verovapaasti luovutettavia, jos

1) verovelvollinen on omistanut yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan ajanjaksona, joka on päättynyt enintään vuotta ennen luovutusta, vähintään kymmenen prosentin osuuden luovutettavan yhtiön osakepääomasta ja luovutettavat osakkeet kuuluvat näin omistettuihin osakkeisiin,

2) luovutuksen kohteena oleva yhtiö ei ole kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiö taikka osakeyhtiö, jonka toiminta tosiasiallisesti käsittää pääasiallisesti kiinteistöjen omistamista tai hallintaa, ja

3) luovutuksen kohteena oleva yhtiö on kotimainen tai sellainen yhtiö, jolla tarkoitetaan Euroopan yhteisöjen neuvoston eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verotusjärjestelmästä antaman direktiivin 2 artiklassa, taikka yhtiön asuin-

valtion ja Suomen välillä on verovuonna voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus, jota sovelletaan yhtiön jakamaan osinkoon.

Verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutushinta on kuitenkin veronalaista tuloa siltä osin kuin luovutushinnan ja poistamattoman hankintamenon erotus johtuu 42 §: 1 momentissa tarkoitettusta hankintamenosta tehdystä poistosta tai siitä, että hankintamenosta on vähennetty varaus tai 8 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu avustus. Luovutushinta on niin ikään veronalaista tuloa siihen määrään asti, joka vastaa näiden osakkeiden aikaisemmin konserniyhtiöiden välillä tapahtuneesta luovutuksesta toiselle konserniyhtiölle syntyneitä verotuksessa vähennyskelpoista luovutustappiota.

Käyttöomaisuuteen kuuluvien muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutuksesta syntynyt tappio on vähennyskelpoinen vain käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksesta saaduista veronalaisista voitoista verovuonna ja viitenä sitä seuraavana vuonna. Rajoitus ei kuitenkaan koske 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen yhtiöiden osakkeiden luovutuksesta syntyneiden tappioiden vähentämistä. (2008/1077)

Jos verovelvollinen ei ole omistanut luovutettuja osakkeiden yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan, vähennyskelpoista luovutustappiota laskettaessa siitä vähennetään verovelvollisen luovutetulta yhtiöltä osakkeiden perusteella omistusaikana saama osinko, konserniavustuksesta verotuksessa annetussa laissa (825/1986) tarkoitettu konserniavustus tai muu niihin verrattava erä, joka on vähentänyt yhtiön varallisuutta.

Luovutustappio ei ole vähennyskelpoinen, jos luovutuksen kohteena oleva yhtiö on muussa valtiossa kuin Suomessa asuva eikä yhtiö ole sellainen, jota tarkoitetaan Euroopan yhteisöjen neuvoston eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verotusjärjestelmästä antaman direktiivin 2 artiklassa eikä yhtiön asuinvaltion ja Suomen välillä ole verovuonna voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta, jota sovelletaan yhtiön jakamaan osinkoon.

Konserniyhtiöillä tarkoitetaan tässä pykälässä osakeyhtiölain (624/2006) 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvia yhtiöitä tai sellaisia yhtiöitä, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on osakeyhtiölain 8 luvun 12 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa vastaavaa määräysvalta. (2008/1077)” (Korolainen 2012, 91-92.)

Osakkeiden luovutuksen ollessa yhteisölle verovapaata ei osakkeiden hankintameno ole myöskään vähennyskelpoista menoa. Vaikka elinkeinotulon verottamisesta annetussa laissa ei varsinaisesti puhuta luovutusvoitoista tai luovutustappioista, voidaan elinkeinotulon verottami-

sesta annetun lain 6b §:n sanoa merkitsevän sitä, että joissain tapauksissa käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot ovat verovapaata tuloa samalla kuin vastaavat luovutustappiot ovat verotuksessa vähennyskeltottomia. Luovutuksella tarkoitetaan esimerkiksi osakkeiden kauppaa, sijoittamista apporttina yhtiöön, vaihtoa, niiden luovuttamista osakkeiden lunastuksen yhteydessä sekä luovuttamista osinkoina. Luovutusvoittoa voi myös syntyä osakeyhtiössä pääoman alentamisen yhteydessä vaikka osakkeita ei luovutettaisikaan. (Andersson ym. 2009, 175-176.)

4.1 Pääomasijoitustoiminta

Kaikkiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaan verotettaviin yhteisöihin ei kuitenkaan sovelleta sivulla viisitoista kerrottua 6 b§:ä. Lain mukaan yhteisö, joka harjoittaa pääomasijoitustoimintaa ei ole oikeutettu verovapausetuun. Tämä johtuu näiden pääomasijoitustoiminnan luonteesta, jossa osakkeet ovat taloudellisesti lähellä vaihto-omaisuutta. Pääomasijoitustoiminnalla tarkoitetaan varojen sijoittamista kohdeyrityksiin, jotka omaavat kehittymismahdollisuuksia. Tällaisen yleisen tunnusmerkin perusteella ei voida kuitenkaan erottaa pääomasijoitustoimintaa muusta toiminnasta, sillä sijoitukset tehdään yleensäkin yrityksiin jotka omaavat kehittymismahdollisuuksia. (Andersson ym. 2009, 177.)

Pääomasijoittaja ei ole pysyvä omistaja, vaan tekee sijoituksia tarkoituksenaan irtautua kohdeyrityksestä tietyn määräajan kuluttua. Pääomasijoittajat eivät yleensä saa tuottoa sijoitukselleen ennen sen luovuttamista. Tuotto määräytyy yrityksen arvonnousun perusteella ja realisoituu osakkeiden luovutusvoittona. Tämä on yleensä ainoa toimintamuoto tällaisen sijoitustoiminnan harjoittajalla. Pääosin pääomasijoittaja sijoittaa muiden sille luovuttamia varoja ja hallinnoi näitä sijoituksia. (Andersson ym. 2009, 177-178.) Pääomasijoittajalla on mahdollisuus vähentää mahdolliset luovutustappionsa, koska niiden osakkeet ovat lähellä vaihto-omaisuutta ja eivät siis ole verovapaasti luovutettavia. Näille käyttöomaisuuden hankintamenoit ovat vähennyskelpoisia. (Kukkonen & Walden 2010, 390.)

Keskusverolautakunta on antanut useammankin ennakkoratkaisun pääomasijoitustoimintaa harjoittavan yrityksen toiminnasta. Seuraavassa on listattu kaksi näistä ennakkoratkaisuksista. Ensimmäisen ennakkoratkaisun asiansanoina ovat: elinkeinotulon verotus, pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö sekä käyttöomaisuusosakkeiden luovutus. Se on annettu 20.4.2005 vuosille 2004 ja 2005. Korkein hallinto-oikeus ei ole muuttanut annettua ennakkoratkaisua. Sovelletut lainosat ovat elinkeinotulon verottamisesta annettu laki 4 §, 5 § 1 kohta, 6 § 1 momentti 1 kohta, 7 §, 8 § 1 momentti 2 kohta ja 12 §.

”Keskusverolautakunta, KVL:026/2005. A Oy oli teknologiakeskus, jonka liiketoimintaan kuului mm. yrityskehitys, liikeideoiden arviointi, ns. yrityshautomotoiminta sekä alkavien yritysten rahoitusjärjestelyissä avustaminen.

A Oy oli tehnyt oman pääoman ehtoisia sijoituksia uusiin, pörssissä noteeraamattomiin teknologiayhtiöihin. A Oy:n omistusosuudet yhtiöissä vaihtelivat 2,78 prosentista 31,27 prosenttiin. Sijoitukset teknologiayhtiöihin oli tarkoitettu määräaikaisiksi (5-7 vuotta). A Oy odotti saavansa osakesijoituksista tuoton arvonnousun muodossa osakkeita myytäessä.

A Oy:n katsottiin olevan EVL 6 § 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu pääomasijoitustoimintaa harjoittava osakeyhtiö. Kun A Oy luovutti käyttöomaisuuteen kuuluvia teknologiayhtiöiden osakkeita, osakkeiden luovutushinnat olivat elinkeinotoiminnan veronalaista tuloa ja osakkeiden hankintamenot elinkeinotoiminnan vähennyskelpoista menoaa. ” (Verohallinto 2006.)

Seuraavassa ennakkoratkaisussa asiasanoina ovat elinkeinotulon verotus, pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö ja käyttöomaisuusosakkeiden luovutus. Se on annettu 1.6.2005 vuosille 2005 ja 2006. Korkein hallinto-oikeus ei ole muuttanut annettua ennakkoratkaisua. Sovelletut lainosat ovat elinkeinotulon verottamisesta annettu laki 4 §, 5 § 1 kohta, 6 § 1 momentti 1 kohta ja 12 §.

”Keskusverolautakunta, KVL:041/2005. Pääomasijoitusrahastot omistivat noin 80 % A Oy:n osakekannasta. A Oy oli hankkinut joko suoraan tai välilliseen omistukseensa useita samalla toimialalla toimivia yhtiöitä, joiden oli katsottu muodostavan kiinnostavan sijoituskokonaisuuden. A Oy ei harjoittanut aktiivista liiketoimintaa, eikä sen palveluksessa ollut työntekijöitä. A Oy:n osakkeenomistajien kesken oli solmittu osakassopimus, jossa sovittiin, että A Oy:n sijoitusten muodostama kokonaisuus realisoidaan viiden vuoden kuluessa sijoitusten tekemisestä.

Kun otettiin huomioon yhtiöiden hankkimisen tarkoitus ja pääomasijoittajien asema yhtiön osakkaina, A Oy:n katsottiin harjoittavan pääomasijoitustoimintaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla. A Oy:n luovuttaessa tytäryhtiöidensä osakkeet sen osakkeista saamat luovutushinnat olivat veronalaista elinkeinotuloa.” (Verohallinto 2005b.)

4.2 Omistusosuus

Verovelvollisella yhteisöllä tulee olla omistuksessaan vähintään kymmenen prosentin osuus luovutettavan yhtiön osakepääomasta. Lähtökohtaisesti ei siis ole vaikeaa määrittää ovatko tietyt osakkeet todella käyttöomaisuutta. Omistusosuusraja ei ole konsernikohtainen vaan

verovelvolliskohtainen. Kymmenen prosentin omistusosuus on lähes aina käyttöomaisuutta, eikä asiaa muuta se jos osakkeet ovat tuottaneet merkittävästi osinkoa. Mikäli omistusosuus on kymmentä prosenttia pienempi, ei säännöstä sovelleta vaikka osakkeet olisivat kiistatta käyttöomaisuutta. (Andersson ym. 2009, 178-179.)

Alla on esitetty Keskusverolautakunnan antama ennakkoratkaisu omistusosuuteen liittyen. Ennakkoratkaisussa asiasanoina ovat elinkeinotulon verotus, omaisuuslaji ja käyttöomaisuusosakkeiden luovutus. Se on annettu 26.9.2012 vuosille 2012 ja 2013. Ennakkoratkaisu on lainvoimainen. Sovelletut lainosat ovat elinkeinotulon verottamisesta annettu laki 6 § 1 momentti 1 kohta, 6 b § ja 12 §.

”Keskusverolautakunta, KVL:053/2012. A Oy kuului B-konserniin, joka toimi finanssialalla. A Oy omisti noin 16 prosenttia ulkomaisesta X-yhtiöstä. Kaikkiaan B-konsernin omistuksessa oli noin 21 prosenttia X:n osakkeista ja konserni oli suurin X:n osakkeenomistajataho. X harjoitti kotivaltiossaan samaa toimintaa kuin A Oy Suomessa ja toinen B-konserniin kuuluva yhtiö omassa kotivaltiossaan.

X:n osakkeiden oli katsottava olevan pitkäaikaiseksi omistukseksi tarkoitettu B-konsernin liiketoimintaan liittyvä osakeomistus. X:n osakkeita oli näissä olosuhteissa pidettävä A Oy:n käyttöomaisuutena. A Oy saattoi luovuttaa osakkeet verovapaasti elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 §:n ja 6 b §:n nojalla.” (Verohallinto 2012.)

4.3 Omistusaika

Yhteisön on tullut omistaa osakeosuus vähintään yhden vuoden ajan yhtäjaksoisesti ajanjaksona, joka on päättynyt enintään vuotta ennen luovutusta. Yhden vuoden aika alkaa siitä, kun yhtiö saavuttaa kymmenen prosentin osakeosuuden. Osakeomistuksen on oltava välitön. Täten konserniyhtiöiden kautta omistettuja osuuksia ei oteta huomioon. Verovapaus edellyttää, että juuri kysymyksessä olevat osakkeet tulee olla omistettuna yli vuoden ajan. Arvo-osuuksien osalta FIFO-periaate on asetettu lähtökohdaksi, kun myydään saman osakesarjan eri aikaan hankittuja osakkeita. FIFO-periaatteen mukaan vanhimmat osakkeet katsotaan myydyiksi ensin, ellei verovelvollinen muuta todista. Lain säännös voi tulla esille jos verovelvollinen pyrkii tappiollisen luovutuksen yhteydessä näyttämään, etteivät mydyt osakkeet olisi vanhimmat joita hänellä on hallussaan. (Andersson ym. 2009, 179.)

Mikäli verovelvollisen yhteisön omistusosuus kohdeyhtiön osakkeista on vähintään kymmenen prosenttia ja ne on kaikki omistettu vähintään vuoden ajan, soveltuu verovapaussäännös vaikka luovutus käsittäisikin vähemmän kuin tuon kymmenen prosenttia osakkeista. Vuoden sisällä ensimmäisestä luovutuksesta tapahtuneet myynnit saavat elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6b §:n 1 momentin mukaisen kohtelun. Jos yli vuosi kuluu ensimmäisestä luovutukses-

ta ja jäljellä on osakeosuus, joka on pienempi kuin kymmenen prosenttia, ei siitä saatu luovutusvoitto ole verovapaata tuloa yhteisön verotuksessa eikä luovutustappio vähennyskelvoton. (Andersson ym. 2009, 180.)

Liiketoimintasiirron ja purkutilanteiden yhteydessä vastaanotettujen osakkeiden omistusaika lasketaan järjestelyn yhteydessä tapahtuneesta saannosta. Osakevaihdon yhteydessä saatujen osakkeiden omistusaika alkaa siitä, kun vaihto on tehty. Sulautumis- ja jakautumistilanteissa saatujen käyttöomaisuusosakkeiden omistusaika lasketaan pääsääntöisesti omaisuuden saannosta ennen sulautumista tai jakautumista edellyttäen, että yritysjärjestelyille laissa asetetut edellytykset täyttyvät. (Kukkonen & Walden 2010, 406.)

Seuraavassa Keskusverolautakunnan antamassa ennakkoratkaisussa käsitellään yritysmuodon muutoksen vaikutuksia käyttöomaisuusosakkeiden luonteeseen sulautumistilanteessa ja kuinka verovapaus toteutuu tällaisessa tilanteessa. Ennakkoratkaisussa asiasanoina ovat elinkeinotulon verotus, sulautuminen, käyttöomaisuusosakkeiden luovutus, omistusaika ja yritysmuodon muutos. Se on annettu 22.6.2005 vuosille 2005 ja 2006. Korkein hallinto-oikeus ei ole muuttanut annettua ennakkoratkaisua. Sovelletut lainosat ovat elinkeinotulon verottamisesta annettu laki 6b § 2 momentti 1 kohta, 51c §, 52b § 4 momentti ja tuloverolaki 24 § 4 momentti.

”Keskusverolautakunta, KVL:050/2005. A Oy, B Oy ja C Oy aikoivat sulautua D Oy:öön. Sulautuvista yhtiöstä B Oy ja C Oy oli muutettu kommandiittiyhtiöistä osakeyhtiöiksi ennen sulautumisia.

Jos osakeyhtiömuotoiset osakkaat luovuttivat sulautumisvastikkeena saamiaan vastaanottavan D Oy:n osakkeita, EVL 6b §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu yhden vuoden omistusaika laskettiin siitä hetkestä alkaen, jolloin sulautuvan yhtiön osakkeet oli hankittu. Jos sulautuva yhtiö oli muutettu kommandiittiyhtiöstä osakeyhtiöksi tuloverolain 24 §:ssä säädetyllä tavalla, omistusaika laskettiin kommandiittiyhtiön yhtiöosuuden hankinnasta.” (Verohallinto 2006.)

4.4 Luovutuksen kohteena olevat osakkeet

Luovutusvoiton verovapaus on rajattu käsittämään pitkäaikaisia, luovuttajayhtiön liiketoimintaan liittyviä osakeomistuksia. Luovuttajayhtiön ja yhtiön välillä, jonka osakkeita luovutetaan, tulee olla riittävä toiminnallinen yhteys, ei ainoastaan hallinnollinen. Luovutuskohteena tulee siis olla osake. Osuuskuntien osuudet eivät ole sellaisia suorasisjoituksia, joita säännös koskee. Osuuskunnan osuuden ja osakkeen eroja on että osuuden myynnillä, toisin kuin osakkeen myynnillä, ei voida realisoida yrityksen arvonnousua. (Kukkonen & Walden 2010, 392.)

Osakeyhtiö, jonka osakkeita myydään, ei saa olla asunto-osakeyhtiö, kiinteistöosakeyhtiö eikä muukaan osakeyhtiö, jonka toiminta pääasiallisesti käsittää kiinteistöjen omistamista ja hallintaa. Näiden osakeyhtiöiden osakkeita ei voida milloinkaan myydä verovapaasti. Vaikka yhtiö ei muodollisesti ole asunto-osakeyhtiö tai kiinteistöosakeyhtiö, saatetaan joutua suorittamaan kokonaisarviointia siitä, onko yhtiöllä kiinteistötoiminta pääasiallisena toimintanaan. (Andersson ym. 2009, 180.)

Osakeyhtiön, jonka osakkeita luovutetaan, tulee olla kotimainen tai Euroopan unionin jäsenvaltiossa asuva emo-tytäryhtiödirektiivissä tarkoitettu yhtiö tai sellaisessa verosopimusvaltiossa asuva, jonka kanssa Suomella on voimassa oleva verosopimus verovuonna ja jota sovelletaan yhtiön jakamaan voittoon. Kohdeyhtiön ollessa jostain muusta valtiosta, ei sen osakkeita voida myydä verovapaasti, vaikka muut edellytykset verovapaudelle täyttyisivätkin. Näiden luovutusten luovutustappiot ovat vähennyskeltottomia. Tämän säätelyn syynä on se, ettei luoteta siihen mahdollisuuteen että näistä maista saataisiin luotettavaa tietoa verotuksen pohjaksi. (Andersson ym. 2009, 181.)

4.5 Verovapaan luovutusvoiton oikaisut

Osakkeiden luovutuksesta syntyneitä verovapaata voittoa saatetaan oikaista tiettyjen erien palautuksilla. Huomioon otetaan mahdollinen elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 42 §:n mukainen arvonalentumispoisto siltä osin kuin sitä ei ole jo verotettu elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 5a §:n 4 kohdan mukaan realisoitumattomana arvonnousuna. Mahdolliset konsernin sisällä luovutuksista aiheutuneet verotuksessa vähennetyt tappiot sekä varaukset ja avustukset palautetaan verovapaaseen luovutusvoittoon. (Kukkonen & Walden 2010, 408.)

Nämä oikaisut siis pienentävät verovapaata tuloa, suurentavat tappiota tai muuttavat jopa voiton tappioksi. Muutoin verovapaa luovutushinta on veronalaista tuloa siltä osin kuin luovutushinnan ja hankintamenon erotus johtuu elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 42.1 §:n nojalla ennen 2004 vuotta tehdyn poiston palautumisesta. Veronalaista tuloa on myös hankintamenosta muinoin vähennetty investointi-, jälleenhankinta- tai siirtymävaraus tai siitä aikoinaan vähennetty avustus, joka on saatu julkiselta yhdyskunnalta. Osakehankintaan saatu valtionavustus on hyvin poikkeuksellista, joten tältä osin säännös tulee sovellettavaksi vain poikkeustapauksissa. Jälleenhankintavarausta oli voitu käyttää hankittaessa toimitilaosakkeita, joiden luovutusvoittoon ei soveltunut elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6b §:n verovapaussäännös. Investointi- ja siirtymävaraukset voitiin vain poikkeustapauksissa käyttää osakehankintoihin. (Andersson ym. 2009, 182-183.)

”Laki elinkeinotulon verottamisesta 42.1 §. Jos verovelvollinen osoittaa, että muiden arvopapereiden kuin osakkeiden tai muun kulumattoman käyttöomaisuuden kuin maa-alueen käypä arvo on verovuoden päättyessä sen hankintamenoa tai tämän säännöksen perusteella aikaisemmin tehdyillä poistoilla vähennettyä hankintamenoa olennaisesti alempi, hankintamenosta saa tehdä sellaisen poiston, joka alentaa poistamatta olevan hankintamenon osan käyvän arvon suuruiseksi.” (Korolainen 2012, 105.)

Yllä mainittu palautettava poisto on jo elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 5a §:n nojalla palautettava, mikäli osakkeiden arvo on tehdyn poiston jälkeen olennaisesti noussut. Joskus vasta osakkeista saatu luovutushinta osoittaa arvon palautumisen, jolloin arvon olennaisesta palautumisesta ei ole tietoa. Näissä tilanteissa veronalaista tuloa on määrältään epäolennainenkin poiston palautuminen. (Andersson ym. 2009, 182.) Elinkeinotulon verottamisesta asetetun lain 5 a§:n mukaan veronalaista ovat oikaisuerät jotka koskevat luottotappioita, vakuutusmaksusaamisista vähennettyjä arvonalentumisia, vaihto- ja sijoitusomaisuuden epäkuranttiusvähennyksiä sekä käyttöomaisuuden hankintamenosta tehtyjä poistoja. (Andersson ym. 2009, 125-129.)

Osakkeiden luovutushinta on veronalaista myös siltä osin kuin luovutettujen osakkeiden aikaisemmin konserniyhtiöiden välillä tapahtuneesta luovutuksesta on syntynyt toiselle konserniyhtiölle verotuksessa vähennettyä luovutustappiota. Ennen vuotta 2004 realisoitu ja verotuksessa vähennetty tappio saattaa palautua tuloon osakkeiden luovutushetkellä. Säännös perustuu siihen, että aiemmin on voitu realisoida elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 42.2 §:n nojalla vähennyskelpoinen tappio. Tämä tapahtui siten, että konsernin sisällä myytiin heikosti menestyneen tytäryhtiön osakekanta vaikkapa toiselle tytäryhtiölle. Mikäli hinnoittelu oli hyväksyttävä, tappion sai vähentää verotuksessa. Samoilla edellytyksillä saattoi uudistuksen jälkeenkin syntyä tällainen tappio jos konsernin sisällä myytiin alle vuoden ajan omistettuja osakkeita. Lainsäätäjä on mitätöinyt nämä sisäiset tappiot, koska ne on verovapaan luovutuksen yhteydessä tuloutettava. (Andersson ym. 2009, 183.)

”Laki elinkeinotulon verottamisesta 42.2 §. Maa-alueen, arvopaperin ja muun kulumattoman käyttöomaisuuden veronalaiset luovutushinnat ja muut vastikkeet tuloutetaan ja hankintameno tai sen vähennyskelpoinen osa poistetaan 6 b ja 43 §:ssä säädetyin poikkeuksin sinä verovuonna, jona käyttöomaisuus on luovutettu, tuhoutunut tai vahingoittunut. Edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun yhteisön omistamien muiden kuin lain 6 b §:n 1 momentissa tarkoitettujen verovapaasti luovutettavien osakkeiden hankintameno on 6 b §:n 4-6 momentin luovutustappiota koskevien säännösten mukaisesti vähennyskelpoinen, kun osakkeet on luovutettu tai lopullisesti menetetty.” (Korolainen 2012, 106.)

5 Käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappiot

Jos verovelvollinen ei ole omistanut osakkeista kymmentä prosenttia vähintään vuoden ajan ennen luovutusta, ei sovelleta elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6b §:n säännöksiä verovapaasta luovutusvoitosta ja vähennyskeltottomasta luovutustappiosta. Näissä tapauksissa luovutusvoitot ovat veronalaisia ja luovutustappiot vähennyskelpoisia. Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6b §:n neljäs ja viides momentti rajoittaa tällaisten käyttöomaisuusosakkeiden realisoituneita tappioita ja niiden vähennyskelpoisuutta. (Andersson ym. 2009, 184.) Vähennyskeltottomuus oli pakko säätää, koska verovapaus ja vähennyskelpoisuus olisivat muodostaneet kokonaisuuden, jota Euroopan unioni piti haitallisena verokilpailuna. (Helminen ym. 2004, 248-249.)

Luovutustappioiden vähennyskeltottomuus ikään kuin rankaisee yhtiöitä, joilla menee huonosti. Uudistamisen keskeinen idea olikin, että palkitaan niitä yrityksiä jotka menestyvät hyvin, kun taas huonosti menestyviä rangaistaan. Uudistuksen jälkeen verottaja ei enää osallistu tappiollisen toiminnan kustantamiseen. Koko vähennyskeltottomuuden lähtökohtana on symmetriaperiaate joka tarkoittaa sitä, että mikäli osakkeiden luovutus olisi voittona verovapaata, on luovutustappio vähennyskeltotonta. (Helminen ym. 2004, 249.)

5.1 Vähennyskelpoisten luovutustappioiden rajoitukset

Vaihto-, rahoitus- ja sijoitusomaisuudesta syntyneet luovutustappiot ovat vähennyskelpoisia. Samoin osakkeet, joiden verotus kuuluu tuloverolain piiriin. (Niskakangas 2004, 32.) Vähennyskelpoisten luovutustappioiden rajoitukset koskevat niitä verovelvollisia yhteisöjä, joille luovutusvoitot saattavat elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6.1 §:n ensimmäisen kohdan nojalla olla verovapaita (Andersson ym. 2009, 184).

Symmetriaperiaatteen mukaisesti vähennyskelpoista tappiota syntyisi kun käyttöomaisuusosakkeita ei olisi omistettu kymmentä prosenttia tai omistusaika olisi jäänyt alle vuoden pituiseksi (Helminen ym. 2004, 250). Niissä tilanteissa joissa, käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappio olisi vähennyskelpoinen, saadaan vähennys tehdä vain käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksista syntyneistä veronalaisista voitoista (Andersson ym. 2009, 184-185). Varovaisuussyistä on säädetty, että näissä tapauksissa tappiot voidaan vähentää vain samana verovuonna ja viitenä seuraavana verovuonna saaduista luovutusvoitoista (Helminen ym. 2004, 250). Tämä säännös johtaa usein siihen, että kyseisiä tappioita ei voida vähentää lainkaan, vaikka vastaava luovutusvoitto olisi ollut veronalainen (Andersson ym. 2009, 176).

Pienemmillä yrityksillä tappiot jäävät yleensä hyödyntämättä, koska veronalaisia luovutusvoittoja ei yleensä kerry. Tässä on käytetty samaa rajoitustekniikkaa kuin tuloverolain 50

§:ssä. Kyseisen pykälän mukaan henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvan luovutustappion saa vähentää vain verovuonna tai seuraavina kolmena vuotena saaduista luovutusvoitoista. Aiemmin elinkeinotuloon kuuluviin voittoihin ja tappioihin ei ole sovellettu tällaista rajoittavaa vähennysoikeutta. (Andersson ym. 2009, 184-185.)

5.2 Alle vuoden ajan omistettujen käyttöomaisuusosakkeiden luovutustappiot

Viidennen momentin säännös koskee vähemmän kuin yhden vuoden yhtäjaksoisesti omistettujen osakkeiden luovutustappioiden laskentaa tapauksissa, joissa osakkeiden hankintameno olisi ollut vähennyskelvoton, mikäli omistus olisi kestänyt vähintään vuoden. Momentin mukaan tappiosta joka saataisiin vähentää samana sekä viitenä tulevana vuotena saaduista luovutusvoitoista, tulisi vähentää luovutetulta yhtiöltä osakkeiden perusteella omistusaikana saatu osinko, kohdeyhtiöltä saatu konserniavustus sekä muu näihin rinnastettava erä siltä osin kuin se on vähentänyt kohdeyhtiön varallisuutta. (Andersson ym. 2009, 185-186.)

Osingot ovat yleensä saajalle verovapaata tuloa, joten näiden vähentämistä luovutustappiosta voidaan perustella sillä. Konserniavustus verotetaan saajansa verotuksessa. Lain sanamuodon mukaan tämä vähennettäisiin silloin, kun konserniavustus on annettu osakkeet omistavalle yhtiölle. (Helminen ym. 2004, 250-251.)

6 Verovapauden hyödyt, verosuunnittelu ja veronkierto

Varsinkin kansainvälisesti liiketoimintaa harjoitetaan suurelta osin konsernin muodossa, mutta myös Suomessa konsernien käyttö on yleistynyt ja on nykyään tavanomaisempaa. Konsernissa emoyhtiö on se, joka jakaa voittoa varsinaisille konsernin omistaville osakkeenomistajille. Jottei konsernissa toimiminen olisi epäedullisempaa kuin toimiminen yhden yhteisön muodossa, on suorasisjoitusosinkojen ketjuverotus suljettu pois. (Andersson ym. 2009, 174-175.) Suorasijoitusosingoilla tarkoitetaan niitä ulkomailta saatuja osinkoja, joista osingon saaja omistaa vähintään verosopimuksissa vaaditun omistusosuuden, yleensä vähintään kymmenen prosenttia. (Verohallinto 2013c.)

Tytäryhtiöiden voittoa ei aina siirretä emoyhtiölle osinkona tai muina suorituksina, vaan voitot saatetaan säilyttää yhtiössä ja realisoida ne myöhemmin myymällä tytäryhtiön osakekanta. Mitä enemmän voittoa on yhtiöön jätetty, sitä parempi hinta osakekannasta saadaan todennäköisemmin. (Andersson ym. 2009, 174-175.)

Nykyään ketjuverotusta ei tarkastella pelkästään osinkoverotukseen liittyvänä ongelmana. Osakkeiden tuottaman osingon ja osakkeiden luovutusvoiton verotus liittyvät toisiinsa, joten on katsottu, että niitä käsitellään taloudellisesti samanarvoisina. Koska osinkoihin ei kohdistu

ketjuverotusta, on johdonmukaista ettei veroteta myöskään luovutusvoittoja, joita emoyhtiö mahdollisesti saa myydessään tytäryhtiönsä osakkeita. (Andersson ym. 2009, 174.)

6.1 Pääomanpalautus

Osakeyhtiön on mahdollista palauttaa sidottua omaa pääomaansa osakkeille lunastamalla osakkailta sen omia osakkeita. Näiden osakkeiden lunastusta verotetaan yleensä luovutusvoittoa koskevien säännösten mukaan. Poikkeuksena tilanteet joissa katsotaan, että lunastus on tapahtunut, jotta vältytään osingoista menevästä verosta. Sidottua omaa pääomaa voidaan myös palauttaa ilman että osakas luopuu osakkeistaan. Tämä tapahtuu esimerkiksi alentamalla ylikurssirahastoa. (Verohallinto 2013a.) Ylikurssirahasto on yhtiön sidottua omaa pääomaa, jota on syntynyt sen omien osakkeiden myynnistä (Verohallinto 2002).

Pääomanpalautuksesta syntyneitä luovutusvoittoja laskettaessa siitä vähennetään osakkeesta maksettu hankintameno. Pääomanpalautus vähennetään osakkeiden luovutushetkellä hankintamenosta. Hankintameno siis pienenee osakkeelle maksetun pääomanpalautuksen verran. Jos osakkeelle maksettu pääomanpalautus ylittää sillä hetkellä osakkeella olevan hankintameno, on ylimenevä osa verovuoden luovutusvoittoa. (Verohallinto 2013.) Pääomanpalautus voi olla rinnastettavissa käyttöomaisuusosakkeiden luovutukseen jos osakepääoman palauttaminen tapahtuu alentamalla osakkeiden nimellisarvoa (Venesjärvi & Hellstén 2012). Yhtiöjärjestyksessä osakkeille voidaan määrätä nimellisarvo, jolloin yhtiöitä perustettaessa osakepääomaan merkitään kunkin osakkeen osalta nimellisarvon määrä (Patentti- ja rekisterihallitus 2013).

Seuraavassa Keskusverolautakunnan antamassa ennakkoratkaisussa käsitellään pääomanpalautuksen verovapautta, kun kyseessä on käyttöomaisuusosake. Ennakkoratkaisun asiasanoina ovat elinkeinotulon verotus, pääomanpalautus ja käyttöomaisuusosake. Se on annettu 23.2.2005 vuosille 2005 ja 2006. Korkein hallinto-oikeus ei ole muuttanut ennakkoratkaisua. Sovelletut lainosat ovat elinkeinotulon verottamisesta annettu laki 6 § 1 momentti kohta 1, 6b § 1, 2, 3, ja 7 momentti, 8 § 1 momentti ja 2 kohta (30,7,2994/717) ja 12 §.

”Keskusverolautakunta, KVL:012/2005. A Oy oli B Oy:n kokonaan omistama tytäryhtiö. A Oy:n osakkeet olivat B Oy:n käyttöomaisuutta ja ne olivat olleet yli vuoden ajan B Oy:n yhtäjaksoisessa omistuksessa. A Oy aikoi alentaa sidottua omaa pääomaa palauttamalla ylikurssirahaston ja osan osakepääomasta osakkeenomistajalle. Osakepääoman alentaminen tapahtui osakkeiden nimellisarvoa alentamalla. Pääomanpalautus oli rinnastettavissa käyttöomaisuusosakkeiden luovuttamiseen. A Oy:n palauttaessa sidottua omaa pääomaa alentamalla osakkeiden nimellisarvoa ja ylikurssirahastoa, palautettava määrä ei EVL 6 § ja 6b § huomioon ottaen ollut

B Oy:lle veronalaista tuloa eikä alennusta vastaava määrä osakkeiden hankintamenosta ollut verotuksessa vähennyskelpoinen meno.” (Verohallinto 2005a.)

6.2 Verosuunnittelu

Verosuunnittelussa verovelvollinen selvittää veroseuraamukset joita eri toimintavaihtoehdot aiheuttaa ja huomioi ne ennen varsinaiseen toimeen ryhtymistä. Huomioon tulisi ottaa kaikki verolajit sekä verovelvollisen koko intressipiiri. Aina ei välttämättä valita sitä vaihtoehtoa jonka veroseuraamukset olisivat pienimmät, vaan päätöksenteossa pohditaan muitakin kuin pelkästään verotusnäkökohtia. Lain sallimista vaihtoehdoista voi kuitenkin valita verotuksellisesti edullisimman. (Myrsky & Rabinä 2011, 197.)

Suunnittelu koskee kaikkia verovelvollisia ja verolajeja. Mitä laajempaa ja monipuolisempaa taloudellinen toiminta on, sitä merkittävämpää on verosuunnittelu. Jos yritys harjoittaa kansainvälistä toimintaa, on verosuunnittelu tärkeässä roolissa. Verosuunnittelu ei ole vain yhtä tilikautta koskeva toimi vaan se suuntautuu ennen kaikkea tulevaisuuteen. Suunnitelma on sitä strategisempi mitä peruuttamattomampia vaikutuksia sen toteuttamisella on. Yritysmuodon valinnat ovat strategisia valintoja. Yhtenä yrityksenä, konsernina tai löyhempänä yritysyhtymänä toimiminen on strateginen valinta. (Myrsky & Rabinä 2011, 197.)

6.3 Osakeluovutusten verosuunnittelu

Osakeluovutusten verovapauden hyödyntämisestä on tullut yksi keskeisiä elinkeinoverolain verosuunnittelulementeistä. Säännöstö tarjoaa konserneille mahdollisuuden verovapaisiin tytäryhtiökauppoihin. Tämä verovapausjärjestelmä on mahdollistanut erityisesti suurten yritysten omistusrakenteiden joustavat muutokset. Vapautus tekee mahdolliseksi konserniyhtiöiden voittojen verovapaan kuljettamisen luovutusvoittona konsernin sisällä ja niiden kotiuttamisen emoyhtiöön, josta ne pystytään jakamaan osinkoina omistajille tai vaihtoehtoisesti sijoittaa uusiin ja vanhoihin tytäryhtiöihin. (Kukkonen & Walden 2010, 385-386.) Tuloja voidaan ikään kuin paketoita kanavoimalla tytäryhtiöön tuloja ja varallisuutta ja myymällä tytäryhtiön osakkeet verovapaasti. Tytäryhtiöön voidaan esimerkiksi ohjata vaihto-omaisuutta, ja osakekaupan yhteydessä yrityksen varsinaisen toiminnan tulokset tulevat realisoitua luovutusvoittona. Tämän tyyppistä verosuunnittelua kuitenkin estää joissain määrin se, että ostajan edut saattavat näissä tilanteissa olla vastakkaisia kuin myyjän edut. Ostaja saattaa esimerkiksi haluta itselleen enemmän tavaroita kuin osakkeita, joiden takana tavarat ovat. (Helminen ym. 2004, 256-257.)

Yhteisöjen osakeluovutuksiin siis sovelletaan kahta täysin vastakkaista verotusperiaatetta, täyttä verollisuutta tai täyttä verovapautta. Luonnostaan tämä kannustaa yhtiöittämissä ja

osakeomistusrealisointeja erillisten liiketoimintakauppojen sijasta. Järjestelmä merkitsee epäneutraalisuutta välittömässä ja välillisessä omistuksessa. Mikäli omistajayrittäjä omistaa osakeyhtiön osakkeet, on näiden luovutus aina verollinen. Mutta jos osakkeet ovat konsernin omistuksessa, luovutus on usein verovapaa. Jäljempänä esitetyssä tilanteessa omistaja voi siirtää verovapaan luovutusvoiton itselleen osinkoina. (Kukkonen & Walden 2010, 386-387.) Puhuttaessa luovutustappioiden vähennyskeltomuudesta, eivät ne ole vähennyskelpoisia mikäli verovelvollinen omistaa kohdeyhtiöstä vähintään kymmenen prosenttia. Omistusraja on siis verovelvolliskohtainen, ei konsernikohtainen. Kun osakkeiden omistusta hajautetaan konsernin sisällä, voidaan siis saavuttaa veroetuja. (Helminen ym. 2004, 249.)

6.4 Yritysjärjestelyt ja verosuunnittelu

Kun pyritään saamaan verovapaita luovutusvoittoja, on yritysjärjestelyillä merkittävä rooli. Liiketoimintasiirroissa siirretään varat ja velat uuteen yhtiöön kirjanpitoarvoistaan, jolloin verotukseen ei purkaudu tuloa. Vuoden omistuksen jälkeen osakkeet voidaan myydä verovapaasti. Koska yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä on luovuttu, on mahdollista joissain tilanteissa jakaa verottamattomia luovutusvoittoja edelleen verottomasti osinkoina osakkeenomistajille. (Helminen ym. 2004, 257.)

Uuden järjestelmän myötä on saattanut käydä niin, että varsinaista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt ovat osakeyhtiöketjun päässä. Konsernissa myyntivoitot on mahdollista keskittää ketjussa siihen kohtaan, jossa niiden käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoitot ovat verovapaita. Kun taas luovutustappiot keskitettäisiin niihin kohtiin, joissa ne olisivat vähennyskelpoisia. (Niskakangas 2004, 35.)

Yrityskauppoja tehdessä tulee ottaa huomioon, että luovutusvoitot yleensä muodostuvat siitä osuudesta, jonka ostajayhtiö maksaa kohdeyhtiön tulonodotuksesta. Kohdeyhtiössä maksettu vero ei siis vastaa luovutusvoittoa. Kun tulonodotukset toteutuvat, maksaa kohdeyhtiö veron tuloistaan jolloin ostaja voi nostaa verotetun voiton osinkoina verovapaasti. Maksettu luovutushinta ei ole ostajalle vähennyskelpoinen, joten verotus on yhdenkertaista. Tilanteesta tekee hankalan se jos kauppahintaa vastaavia tuloja ei koskaan kerrykään. Lopputulos muodostuu ostajayhtiölle tällöin verotuksellisesti varsin ankaraksi. (Kukkonen & Walden 2010, 387.)

Laissa on määritelty, mihin yrityksiin verovapaus ja toisaalta luovutustappioiden vähennyskeltomuus on rajautunut. Verovapausjärjestelmää eivät voi hyödyntää elinkeinoyhtymät eivätkä yksityiset elinkeinonharjoittajat. Näin ollen tappioiden kanavointi näihin yritysmuotoihin saattaisi olla viisainta. (Kukkonen & Walden 2010, 388.)

6.5 Tytäryhtiön osakekannan myyminen

Yritysjärjestelyjen vaikutuksesta on esimerkkinä Korkeimman hallinto-oikeuden antama ennakkopäätös. Ennakkopäätöksessä käsiteltiin käyttöomaisuusosakkeiden verovapaan luovutuksen edellytysten täyttymistä. Tapauksessa oli kyseessä osakeyhtiö joka oli perustanut tytäryhtiön, johon suurin osa sen toiminnasta oli keskitetty. Ennakkopäätöksellä haettiin vahvistusta sille, saiko perustajayhtiö verovapaana tulona perustamansa yhtiön osakkeiden myynnistä muodostuvan luovutusvoiton. Yhtiö katsoi, että sen perustettu yhtiö oli elinkeinotulon verottamisessa annetun lain 6 b §:n määräyksen mukainen tytäryhtiö, jonka osakkeet tulisi olla verovapaasti luovutettavissa. (Laki 2012.)

Ennakkopäätöksen asiansarina ovat elinkeinotulon verotus, käyttöomaisuusosake ja toiminnallinen ja hallinnollinen yhteys. Se on annettu 7.9.2012 vuodelle 2006. Sovelletut lainosat ovat elinkeinotulon verottamisesta annettu laki 1 §, 4 §, 5 § 1 kohta, 6 § 1 momentti 1 kohta, 12 § ja 53 §.

”Korkein hallinto-oikeus, 7.9.2012/2350 KHO:2012:73. A Oy oli ollut vuonna 1998 mukana perustamassa B Oy:tä, minkä jälkeen A Oy myi liiketoimintansa B Oy:lle. A Oy:lle oli kertynyt B Oy:n perustamisen yhteydessä solmittuun osakuussopimukseen perustuvia rojaltituloja vuoteen 2006 mennessä yhteensä noin 236 000 euroa. B Oy oli toiminut tiloissa, jotka A Oy oli hankkinut ja remontoanut tarkoitusta varten ja vuokrannut B Oy:lle. A Oy oli vuokrannut B Oy:n työntekijöille asuntoja ja vuosina 2003 - 2006 B Oy:n käyttöön henkilöautoja. B Oy oli aloittanut liiketoimintansa 1.8.1998 osin A Oy:n koneilla ja kalustolla. A Oy oli luovuttanut tuotantokoneensa ja -kalustonsa B Oy:n käyttöön veloituksetta kolmen ensimmäisen vuoden ajaksi. Vuoden 2001 joulukuussa B Oy sitoutui maksamaan A Oy:lle tuotantokoneista ja -kalustosta yhteensä 410 000 markan korvauksen. A Oy oli myöntänyt B Oy:lle lainoja sekä taannut tämän lainoja. A Oy:n ainoa osakkeenomistaja ja hallituksen jäsen oli toiminut B Oy:n toimitusjohtajana sekä hallituksen jäsenenä B Oy:n perustamisesta osakkeiden myyntiin vuonna 2006 asti. Kun otettiin huomioon edellä mainitut seikat kokonaisuutena, A Oy:tä oli pidettävä elinkeinotoimintaa harjoittavana yhtiönä ja B Oy:n osakkeet olivat edellä kuvatun toiminnallisen ja hallinnollisen yhteyden perusteella kuuluneet A Oy:n käyttöomaisuuteen.” (Laki 2012.)

Vuoden 2006 verotuksessa hyväksyttiin yhtiön vaatimus osakkeiden luovutuksen verovapaudesta. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö teki kuitenkin oikaisuvaatimuksen, jonka mukaan luovutettujen osakkeiden tulisi katsoa kuuluvan yhtiön muun toiminnan tulolähteeseen ja verottaa tuloverolain mukaan. Verotuksen oikaisulautakunta hylkäsi vaatimuksen, jolloin veronsaajien oikeudenvallontayksikkö valitti asiasta Hallinto-oikeudelle. Hallinto-oikeus katsoi, etteivät luovutetut osakkeet olleet käyttöomaisuutta, jolloin niistä saatu luovutusvoitto ei

olisi yhtiölle verovapaata tuloa. Hallinto-oikeus kumosi verotuksen oikaisulautakunnan päätöksen ja palautti asian uudelleen Verohallinnon käsiteltäväksi. Tämän jälkeen yhtiö pyysi valituslupaa, jossa se vaati, että Hallinto-oikeuden päätös kumotaan ja osakkeiden luovutus katsotaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6b §:n perusteella yhtiön verovapaaksi tuloksi. Korkein hallinto-oikeus myönsi valitusluvan ja hyväksyi valituksen kumoamalla Hallinto-oikeuden päätöksen. (Laki 2012.)

6.6 Veronkierto

Verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n veronkiertosäännös pyrkii estämään veron minimoimista. Uudessa verojärjestelmässä tämän säännöksen tarkoituksena on estää veronalaisen tulon muuntamista verovapaaksi luovutusvoitoksi. Lainkohdan sanamuodon perusteella on hankala ennustaa, millaiset järjestelyt ovat verotuksessa hyväksyttäviä. Keskusverolautakunnan antamat ennakkoratkaisut ovat tästä syystä hyviä verosuunnittelun välineitä. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukäytännöllä on tässä olennainen merkitys. (Helminen ym. 2004, 258-259.)

”Verotusmenettelystä annettu laki 28 §. Veron kiertäminen. Jos jollekin olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, on verotusta toimitettaessa meneteltävä niin kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa. Jos kauppahinta, muu vastike tai suoritusaika on kauppa- tai muussa sopimuksessa määrätty taikka muuhun toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, voidaan verotettava tulo ja omaisuus arvioida.

Jos on ilmeistä, että verotusta toimitettaessa olisi meneteltävä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla, on verotusta toimitettaessa huolellisesti tutkittava kaikki ne seikat, jotka voivat vaikuttaa asian arvostelemiseen, sekä annettava verovelvolliselle tilaisuus esittää selvitys havaituista seikoista. Mikäli verovelvollinen ei tällöin esitä selvitystä siitä, että olosuhteelle tai toimenpiteelle annettu oikeudellinen muoto vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta taikka ettei toimenpiteeseen ole ryhdytty ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin, verotusta toimitettaessa on meneteltävä 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.” (Korolainen 2012, 223.)

7 Yhteenveto ja itsearviointi

Käyttöomaisuusosakkeiden verovapaiden luovutuksien taustalla on vuoden 2004 mittavat verouudistukset. Useassa Euroopan jäsenvaltioissa säädettiin muun muassa yhteisöjen omistamien käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden myyntivoittojen verovapaudesta. Suomi halusi säilyttää kansainvälisillä markkinoilla verotuksellisen kilpailukykyä, joten käyttöomaisuusosakkeiden verovapaista luovutuksista säädettiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 §:ssä.

Yhteisön omistamat käyttöomaisuuteen kuuluvat osakkeet ovat verovapaasti luovutettavissa kun elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 b§:n edellytykset täyttyvät. Osakkeita luovuttavan yhteisön tulee olla osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki tai keskinäinen vakuutusyhtiö. Yhteisö ei saa olla pääomansijoittaja. Luovutuksen kohteena olevien osakkeiden tulee olla omistettuna yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan ja omistusosuuden luovutuksen kohteena olevan yrityksen osakkeista tulee olla vähintään kymmenen prosenttia. Lisäksi yritysten välillä tulee olla riittävä toiminnallinen yhteys.

Mikäli käyttöomaisuusosakkeiden luovutuksesta syntynyt voitto olisi yhteisölle verovapaata, on osakkeiden luovutuksesta syntynyt tappio yhteisölle vähennyskeltoton meno. Mikäli omistusosuus kohdeyrityksen osakekannasta on alle kymmenen prosentin tai omistusaika on alle yhden vuoden, muodostuu yritykselle vähennyskelpoista luovutustappiota. Nämä vähennyskelpoiset luovutustappiot voidaan vähentää vastaavista veronalaisista luovutusvoitoista. Vähennyskelpoiset luovutustappiot jäävät yhteisöillä usein käyttämättä, koska veronalaisia luovutusvoittoja ei synny.

7.1 Jatkotutkimusaiheita

Tähän opinnäytetyöhön liittyvät jatkotutkimusaiheet voisivat liittyä lainsäädännössä tapahtuviin muutoksiin. Vuoden 2014 alusta lähtien on tulossa muutoksia yhteisöjen jakamien osinkojen verotukseen. Jatkotutkimuksen kohteena voisi tutkia uudistuksen vaikutuksia yhteisöjen käyttöomaisuusosakkeiden verovapaisiin luovutuksiin. Aiheuttaako osinkojen kiristynyt verotus sitä, että konsernien omistamiin tytäryhtiöihin jätetään aiempaa enemmän voittoja kasvattamaan tytäryhtiön varallisuutta joka realisoitaisiin osakkeiden verovapaana myyntivoittona. Jätetäänkö tytäryhtiöiden osakkeenomistajille osinkoja jakamatta niihin kohdistuvan veroräsi-tyksen vuoksi.

7.2 Itsearviointi

Työn aiheeseen liittyvää kirjallisuutta löytyi paljon. Tutkiessani lähdekirjallisuutta huomasin kirjallisten lähteiden sisältävän paljon samankaltaista tietoa. Useassa teoksessa puhuttiin käyttöomaisuusosakkeiden verovapaista luovutuksista vain pintapuolisesti. Sähköisiä lähteitä etsiessäni löysin materiaalia jota kirjallisuudesta ei ollut saatavilla. Valitsin tähän työhön luotettavista sähköisistä lähteistä löytyvää tietoa täydentämään kirjallisten lähteiden tietoa.

Työ sisälsi aluksi useita lakipykäläitä, joita olen työtä tehdessäni poistanut. Nämä poistetut lakipykälät on avattu tekstissä omin sanoin, joten saman asian toistamisen välttämiseksi lainkohdat on poistettu tarpeettomina. Ennakkoratkaisuja ja ennakkopäätöksiä on työssä esittetty tarpeellisilta osin ja niidenkin määrä väheni työtä tehdessäni. Asetin työlle tavoitteeksi saatua yhteen kaiken sen tiedon, jota tarvitaan käyttöomaisuusosakkeiden verovapaisiin luovutuksiin liittyen ja mielestäni onnistuin tässä tavoitteessani. Onnistuin myös kasvattamaan omaa ammatillista osaamistani ja tietoisuuttani Suomen verojärjestelmästä ja tätä kautta kehittämään ammattitaitoani. Opinnäytetyön tekeminen opetti minulle, kuinka lakia tulee tulkita, kuinka verosuunnittelu toimii ja mistä löydän tarvitsemaani tietoa lain tulkitsemista varten.

Lähteet

Painetut lähteet:

Andersson, E., Ikkala, J., & Penttilä, S. 2009. Elinkeinoverolain Kommentaari. Helsinki : Gummerus Kirjapaino Oy.

Andersson, E., & Linnakangas, E. 2006. Tuloverotus. 7. uudistettu painos. Jyväskylä : Gummerus Kirjapaino Oy.

Helminen, M., Honkavaara, T., Kiviranta, E., Laitinen, M., Leppiniemi, J., Lundén, A., Mattila, P., Niskakangas, H., Ranta-Lassila, H., Raunio, M., Rabinä, T., Tikka, K., & Äimä, K. 2004. Verouudistus 2005. 2. uudistettu painos. Juva : WS Bookwell Oy.

Korolainen, V. 2012. Verolait 1/2012. Helsinki : Talentum Media Oy.

Kukkonen, M., & Walden, R. 2010. Elinkeinoverolaki käytännössä. 2. uudistettu painos. Juva : Bookwell Oy.

Niskakangas, H. 2004. Uudistuneet verolait: muutosten merkitys käytännössä, säädökset ja hallituksen esitykset. Helsinki : WSOY.

Niskakangas, H. 2009. Johdatus Suomen verojärjestelmään. 2. uudistettu painos. Juva : WS Bookwell Oy.

Myrsky, M., & Rabinä, T. 2011. Verotusmenettely ja muutoksenhaku. 6. uudistettu painos. Helsinki : Talentum Media Oy.

Sähköiset lähteet:

Korkein Oikeus. 2013. Ennakkopäätökset. Viitattu 11.07.2013. <http://www.kko.fi/27083.htm>

Laki. 2005. HE 57/2005. Viitattu 27.6.2013. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2005/20050057>

Laki. 2012. 7.9.2012/2350 KHO:2012:73. Viitattu 11.07.2013. <http://finlex.fi/fi/oikeus/kho/vuosikirjat/2012/201202350?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=k%C3%A4ytt%C3%B6omaisuus>

Nettilaki. 2013. Omistusyhteisyrittäjä. Viitattu 10.09.2013. <http://www.nettilaki.com/a/omistusyhteisyrittäjä>

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013. Osakkeet. Viitattu 14.9.2013. <http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutokset/osakkeet.html>

Suomisanakirja. 2013. Holdingyhtiö. Viitattu 06.07.2013. <http://www.suomisanakirja.fi/holdingyhti%C3%B6>

Venesjärvi, S., & Hellstén, T. 2012. Yhteisön osakkeiden luovutusten verokohtelu. Viitattu 25.06.2013. http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Tuloverotus/Yhteison_osakkeiden_luovutusten_verokoht

Verohallinto. 2002. Osakeyhtiölain uudet rahoitusvälineet. Viitattu 14.9.2013. [http://vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Osakeyhtiölain_uudet_rahoitusvalineet_ve\(10212\)](http://vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Osakeyhtiölain_uudet_rahoitusvalineet_ve(10212))

Verohallinto. 2005a. KVL:012/2005. Viitattu 10.07.2013. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Keskusverolautakunnan_KVL_ennakkoratkaisut/Tulo_ja_varallisuus_verotus/2005/KVL0122005

Verohallinto. 2005b. KVL:041/2005. Viitattu 11.07.2013. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Keskusverolautakunnan_KVL_ennakkoratkaisut/Tulo_ja_varallisuus_verotus/2005/KVL0412005

Verohallinto. 2005c. KVL:026/2005. Viitattu 10.07.2013. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Keskusverolautakunnan_KVL_ennakkoratkaisut/Tulo_ja_varallisuus_verotus/2005/KVL0262005

Verohallinto. 2006. KVL:050/2005. Viitattu 10.07.2013. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Keskusverolautakunnan_KVL_ennakkoratkaisut/Tulo_ja_varallisuus_verotus/2005/KVL0502005

Verohallinto. 2012. KVL:053/2012. Viitattu 10.07.2013. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Keskusverolautakunnan_KVL_ennakkoratkaisut/Tulo_ja_varallisuus_verotus/2012/KVL0532012

Verohallinto. 2013a. Arvopaperien luovutusvoittojen verotus. Viitattu 05.09.2013. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Arvopaperien_luovutusvoittojen_verotus\(12095\)#_Paaomanpalautus](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Arvopaperien_luovutusvoittojen_verotus(12095)#_Paaomanpalautus)

Verohallinto. 2013b. Elinkeinoyhtymä. Viitattu 12.9.2013. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Elinkeinoyhtyma\(26285\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Elinkeinoyhtyma(26285))

Verohallinto. 2013c. 73 Erittely osinkotuloista ja muista voitonjaon luontoisista eristä, täyttö-ohje. Viitattu 14.9.2013. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Veroilmoituslomakkeet_ja_tayttoohjeet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaiden_veroilmoituslomakkeet/Veroilmoitusten_liitelomakkeet/73_Erittely_osinkotuloista_ja_muista_voi\(13120\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Lomakkeet/Veroilmoituslomakkeet_ja_tayttoohjeet/Yritys_ja_yhteisoasiakkaiden_veroilmoituslomakkeet/Veroilmoitusten_liitelomakkeet/73_Erittely_osinkotuloista_ja_muista_voi(13120))